

NORGES HØYESTERETT

Den 25. oktober 2018 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Bårdsen, Arntzen og Berglund i

HR-2018-2050-U, (sak nr. 18-148339STR-HRET), straffesak, anke over dom:

A (advokat Finn Ove Smith)

mot

Påtalemyndigheten

truffet slik

B E S L U T N I N G :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens dom i en sak om blant annet seksuell omgang med barn under 10 og 14 år, jf. straffeloven 1902 § 195. Spørsmålet er om anken skal tillates fremmet for Høyesterett, jf. straffeprosessloven § 323.
- (2) A, født 00.00.1970, ble 5. oktober 2017 tiltalt for overtredelse av straffeloven § 195 andre ledd bokstav c, jf. første ledd andre straffalternativ, jf. § 206 (post I), § 195 første ledd andre straffalternativ (post II), § 192 første ledd bokstav a) og b) (post III), § 196 første ledd (post IV), § 197 (post V), § 219 første ledd (post VI) og § 200 andre ledd første punktum (post VII).
- (3) Salten tingrett avsa 20. november 2017 dom med slik domsslutning for så vidt gjelder straffekravet:
 - "1. A, født 00.00.1970, frifinnes for tiltalens post II, III, IV og VII.
 2. A, født 00.00.1970, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 195, 2. ledd bokstav c jf 1. ledd annet straffalternativ jf § 206, straffeloven (1902) § 197 og straffeloven (1902) § 219, 1. ledd, alt sammenholdt med straffeloven (1902) § 62 til straff av fengsel i 6 – seks – år og 6 – seks – måneder."
- (4) Både A og påtalemyndigheten anket dommen.
- (5) Anken fra A gjaldt bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet for tiltalebeslutningen post I, V og VI. Anken gjaldt også de sivile krav, som ikke lenger er tema i saken.
- (6) Anken fra påtalemyndigheten gjaldt bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet for tiltalebeslutningen post II.

- (7) Ved beslutning 19. desember 2017 henviste Hålogaland lagmannsrett påtalemyndighetens anke over post II, og As anke over post I og V. As anke over post VI ble nektet fremmet.
- (8) Hålogaland lagmannsrett, som var satt med lagrette, avsa 29. juni 2018 dom med slik domsslutning for så vidt gjelder straffekravet:
- "1. A, født 00.00.1970, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 195 andre ledd bokstav c, jf. første ledd andre straffalternativ, jf. § 206, straffeloven (1902) § 195 første ledd andre straffalternativ, jf. § 206 og straffeloven (1902) § 197.**
- For disse forholdene og det forhold som er rettskraftig avgjort ved Salten tingretts dom 20. november 2017 settes straffen til fengsel i 8 – åtte – år og 6 – seks – måneder.**
- Straffeloven § 62 første ledd er brukt."**
- (9) I oppreisning og menerstatning ble domfeltet datter tilkjent kr. 1 640 000 og datterens venninne tilkjent kr. 775 000. Domfeltet tidligere samboer var i Salten tingretts dom tilkjent kr. 80 000 i oppreisning.
- (10) A har anket dommen til Høyesterett. Anken gjelder straffutmålingen og kan sammenfattes slik:
- (11) Straffen er blitt for streng. Bevisbildet tilsier at det ikke er grunnlag for å la straffskjerpelsen i 2010, som trådte i kraft 25. juni 2010, komme til anvendelse. Det er ikke bevist overgrep av seksuell karakter etter sommeren 2010. Tvilen må videre komme A til gode, slik at et gradvis strengere straffenivå ikke får anvendelse på ham. Den rettspraksis som lagmannsretten har funnet veiledning i, er mer alvorlig enn vår sak. Lagmannsretten har videre benyttet en "matematisk" modell og lagt straffene sammen, i stedet for å anvende straffeloven av 1902 § 62. Det er også feil å utmåle en straff for det enkeltstående overgrepet mot B isolert sett, ettersom dette overgrepet også involverte C, som det allerede var utmålt straff for.
- (12) *Påtalemyndigheten* har i tilsvaret anført at straffutmålingen er grundig og i samsvar med rettspraksis.
- (13) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker:
- (14) Spørsmålet for ankeutvalget er om anken skal tillates fremmet, jf. straffeprosessloven § 323. Ved Salten tingretts dom ble A frifunnet for tiltalens post II, men dømt i lagmannsretten. For dette forholdet har han da ankerett, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. Anken kan da bare nektes fremmet dersom utvalget finner det "klart" at anken ikke vil føre frem. En eventuell ankenektelse må begrunnes, jf. § 323 andre ledd andre punktum.
- (15) As anke gjelder straffutmålingen. Ettersom lagmannsretten har utmålt en samlet straff, hvor også post II inngår, skal vurderingen etter straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum knyttes til straffutmålingen i sin helhet, jf. blant annet HR-2018-637-U avsnitt 17 og HR-2016-2000-U avsnitt 24, der det heter:

"Ankeutvalget har i tidligere saker lagt til grunn at straffeprosessloven § 344 får anvendelse ved vurderingen av om anken kan nektes fremmet. Spørsmålet om anken klart ikke kan føre frem skal altså vurderes ut fra om det er et åpenbart misforhold mellom utmålt straff og den straffbare handling, jf. HR-2016-1151-U avsnitt 17."

- (16) Det mest alvorlige forholdet A er dømt for er overtredelse av straffeloven av 1902 § 195 andre ledd bokstav c, jf. første ledd andre straffalternativ, jf. § 206 (tiltalens post I), som skjedde overfor hans datter, jf. § 197 (tiltalens post V). Overgrepene startet i 2006 da fornærmede var fire år og varte frem til 2011 da hun var ni år. I tilknytning til straffutmålingen har lagmannsretten uttalt at det dreier seg om "jevnlige og et meget stort antall tilfeller av ulik karakter, herunder flere vaginale samleier, i tillegg til andre former for bruk av fingre og masturbasjon, de fleste ganger til tiltalte fikk sædavgang". I tråd med HR-2016-1454-A avsnitt 25 ble det lagt til grunn at innføring av fingre i skjeden kan være like straffverdig som inntrengning med penis.
- (17) Domfelte har anført at det ikke er bevist overgrep etter straffskjerpelsen i 2010, da minstestrafen for samleie med barn under 14 år ble hevet til tre års fengsel, og det samtidig ble gitt direktiver i forarbeidene om skjerpet straff, jf. HR-2016-1454-A avsnitt 15. Konsekvensen er da at straffskjerpelsen ikke kommer til anvendelse.
- (18) Utvalget viser til lagmannsrettens dom side 10 om når overgrepene opphørte:
- "Overgrepene opphørte i 2011, da samværene uten tilsyn opphørte. Lagmannsretten finner det hevet over rimelig tvil at det alt vesentligste av overgrep skjedde før 2011. Da rimelig tvil skal komme tiltalte til gode, legger lagmannsretten til grunn tiltalte ikke gjennomførte samleie med fornærmede eller handlinger likestilt med samleie etter 2010."**
- (19) Lagmannsretten har altså funnet det bevist at det fant sted "overgrep" i form av seksuell omgang så sent som i 2011, men da av mindre alvorlig karakter enn samleie eller handlinger likestilt med samleie.
- (20) For denne tiltaleposten anslo lagmannsretten en straff på omkring fire – fire og et halvt års fengsel. Utvalget mener at en mer passende straff for dette forholdet ville vært rundt seks og et halvt års fengsel.
- (21) Straffskjerpelsen i 2010 kommer bare til anvendelse på overgrepene som fant sted i 2011. Ved straffutmålingen skal det imidlertid legges vekt på den gradvise utviklingen mot et strengere straffenivå ved overgrep mot barn som ville ha fortsatt uavhengig av lovendringen og tilhørende forarbeidsuttalelser, jf. Rt-2015-434 avsnitt 16 og 17. I dommen HR-2016-1454-A ble det i et sammenlignbart tilfelle der alle overgrepene var begått før lovendringen i 2010, tatt utgangspunkt i en fengselsstraff på sju år og seks måneder. I denne saken hadde overgrepene mot datteren funnet sted over en seksårsperiode, og straffeanslaget omfattet også trusler.
- (22) A er av lagmannsretten videre dømt for en enkeltstående overtredelse av straffeloven § 195 første ledd andre straffalternativ. Overgrepet ble begått i 2006 overfor datterens fem år gamle venninne (tiltalens post II). Lagmannsretten har beskrevet overgrepet, som fant sted da begge pikene var på besøk hos domfelte, slik:
- "Tiltalte kom inn på soverommet og begynte å kle av barna og seg selv. Han begynte å "fingre" dem, og de måtte ta hans penis inn i sin munn og suge denne. Etter dette gjennomførte tiltalte vaginale samleier med dem begge. Tiltalte holdt tak i dem mens handlingene ble utført."**
- (23) Lagmannsretten fant at overgrepet, som ble ansett for å ligge "tett opp mot voldtekt", tilsa en fengselsstraff på omkring tre og et halvt år. Utvalget kan ikke se at et slikt anslag er vesentlig for strengt, selv om det ble begått før lovendringen i 2010.

- (24) Det er i anken anført at det ikke skulle vært anslått en straff for dette overgrepet isolert sett, fordi det ved denne anledningen også ble begått overgrep mot domfeltes datter. Utvalget er ikke enig i dette, og nøyer seg med å minne om at det dreier seg om to fornærmede og følgelig ulike straffbare forhold.
- (25) Endelig har lagmannsretten ansett at straffen for mishandling og vold mot domfeltes tidligere samboer over en toårsperiode, jf. straffeloven § 219 (tiltalens post VI), isolert sett tilsier fengsel i ett år, muligens noe over ett år. Denne delen av straffutmålingen er ikke angrepet i anken til Høyesterett.
- (26) Etter å ha gjort et visst fradrag for at saken hadde hatt periodevis liggetid i politiet i 2017, fastsatte lagmannsretten straffen til fengsel i 8 år og 6 måneder.
- (27) Som forsvarer anfører, kan det reises spørsmål om lagmannsretten har kumulert straffene for de enkelte forholdene isolert sett, i stedet for å anvende prinsippet i straffeloven § 62 (straffskjerpelsesprinsippet) som samlet ville ha gitt en lavere straff, jf. HR-2017-1282-A avsnitt 75.
- (28) Utvalget kan likevel ikke se at det er et åpenbart misforhold mellom den utmålte straffen og de straffbare handlingene, jf. straffeprosessloven § 344. Det vises i denne sammenheng til at lagmannsrettens straffeanslag for overtredelsen av post I og V er satt vesentlig for lavt.
- (29) På denne bakgrunn finner utvalget det "klart" at anken ikke vil føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. Etersom anken heller ikke gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende sak, eller at det av andre grunner er særlig viktig å få den prøvd i Høyesterett, bør anken ikke tillates fremmet, jf. § 323 første ledd andre punktum.

SLUTNING :

Anken tillates ikke fremmet.

Wenche Elizabeth Arntzen
(sign.)

Arnfinn Bårdsen
(sign.)

Cecilie Østensen Berglund
(sign.)

Riktig utskrift: